

JÓZEF KLEMENS PIŁSUDSKI

Kalendarium życia:

➔ 5 grudnia 1867 r. –
narodziny w Zułowie
koło Wilna **Józefa**
Klemensa Piłsudskiego
(Ziuka) w rodzinie **Józefa**

Wincenta Piotra Piłsudskiego i Maria z Bielewiczów.

➔ Nauka Piłsudskiego w I **Gimnazjum Wileńskim**, a
od 1885 r. studia na **wydziale medycznym**
Uniwersytetu w **Charkowie**;

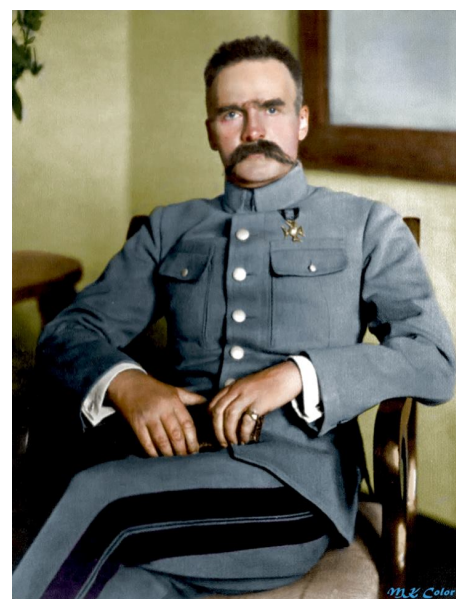
- ➔ 1884 r. – **śmierć matki Piłsudskiego**, która została pochowana początkowo w rodzinnym majątku, a od 1935 r. na wileńskiej Rossie.
- ➔ 1885 r. - aresztowanie studenta J. Piłsudskiego z bratem Bronisławem za uczestnictwo w manifestacjach robotniczych;
- ➔ 1887 r. – skazanie Piłsudskiego na **5 lat zesłania** na **Wschodnią Syberię**;
- ➔ 1892 r. – **powrót z zesłania** zahartowanego już **Piłsudskiego** do **Wilna**; 1893 r. – **nawiązanie współpracy** i wstąpienie do **Polskiej Partii Socjalistycznej** oraz wydawanie czasopisma „Robotnik” w Wilnie i Warszawie.
- ➔ 1899 r. – **ślub** z **Marią Juszkiewiczową z Koplewskich**, działaczką PPS, o której względy zabiegał również R. Dmowski i zamieszkanie w Wilnie;
- ➔ 1899 r. – **przeniesienie się** Piłsudskich pod nazwiskiem **Dąbrowscy** wraz z drukarnią **do Łodzi**, na ul. Wschodnią 19.
- ➔ 21/22 lutego 1900 r. – przypadkowy **najazd policji** na mieszkanie Piłsudskiego i drukarnię Robotnika, **aresztowanie Piłsudskich** (żonę wypuszczono) i osadzenie w celi nr 39 **X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej**. Symulowanie przez Piłsudskiego choroby psychicznej.
- ➔ 1901 r. – **ucieczka Piłsudskiego ze szpitala** do Londynu.

- 1902 r. – powrót do Krakowa, **śmierć ojca Piłsudskiego**, następnie wyjazd do Wilna na **pogrzeb ojca**.
- V 1904 r. – **wyjazd Piłsudskiego** i Tytusa Filipowicza **do Japonii** walczącej z Rosją. Podpisanie **tajnej umowy** o finansowaniu broni dla Polaków za usługi wywiadowcze.
- 1905 r. – **Piłsudski** na czele **Organizacji Spiskowo-Bojowej PPS**, prowadzenie akcji dywersyjnych.
- XI 1906 r. – rozpad w PPS, **utworzenie PPS-Frakcji Rewolucyjnej** z Piłsudskim na czele, **akcja bojowa** pod komendą Piłsudskiego pod **Bezdanami** k. Wilna na pociąg wiozący pieniądze do Petersburga – przejęcie ponad 200 tys. rubli .
- VIII 1914 r. - **mobilizacja Polaków w krakowskich Oleandrach** i utworzenie **Pierwszej Kompanii Kadrowej** pod komendą Tadeusza Kasprzyckiego. Wymarsz **Kompanii Kadrowej** z Krakowa do Kielc i nieudana próba wywołania powstania.
- 16 VIII 1914 r. - utworzenie **Legionów Polskich** u boku **Austro - Węgier**. Piłsudski został dowódcą 1 pułku piechoty Legionów Polskich.
- 1914-1916 r.– udział **w walkach na frontach I wojny światowej**,
- 4 – 7 VII r. – walki w największej **bitwie Legionów Polskich** pod **Kostiuchówką**.
- 1917 r. – **kryzys przysięgowy** - odmowa na rozkaz Piłsudskiego złożenia przysięgi przez I i III Brygady Legionów na wierność cesarzom Austrii i Niemiec. Internowanie legionistów w **Beniaminowie, Łomży i Szczypiornie** oraz wcielenie pozostałych do armii austriackiej i wysłanie na front włoski. Przysięgę złożyli Legioniści II Brygady, którzy jako Polski Korpus Posiłkowy zostali oddani do dyspozycji Austrii i wysłani na Bukowinę. Z zaprzysiężonych Królewaków utworzono **Polską Siłę Zbrojną (Polnische Wermacht)**.

- VII 1917 r. - **aresztowanie** przez Niemców **Józefa Piłsudskiego** i **Kazimierza Sosnkowskiego** oraz uwięzienie w **Gdańsku, Spandau** pod Berlinem, **Wesel** nad Renem i w twierdzy w **Magdeburgu**;
- **10 XI 1918 r.** – **powrót Józefa Piłsudskiego do Warszawy**;
- 11 XI 1918 r. – przejęcie **władzy wojskowej**, a 14 listopada **cywilnej** z rąk **Rady Regencyjnej**;
- XI 1918 r. - powołanie przez Piłsudskiego **rządu Jędrzeja Moraczewskiego** – pierwszego rządu centralnego Niepodległej Polski;
- XI 1918 r. - **dekret J. Piłsudskiego** określający nazwę pełnionej przez siebie funkcji jako **Tymczasowego Naczelnika Państwa**,
- 22 XI 1918 r. – objęcie funkcji **Tymczasowego Naczelnika Państwa**,
- luty 1919 r. – **otwarcie** pierwszych obrad nowo wybranego **sejmu ustawodawczego**;
- 20 II 1919 r. – objęcie funkcji **Naczelnika Państwa**,
- Luty 1919- marzec 1921 – dowodzenie armią polską w **wojnie polsko-bolszewickiej**;
- IV 1919 r. - **wyprawa wileńska** wojsk polskich pod wodzą Piłsudskiego i wyzwolenie Wilna;
- V – VII 1919 r. – Piłsudski dowodził operacją **wyzwolenia Małopolski Wschodniej** spod władzy ukraińskiej, dotarcie do rzeki Zbrucz.
- X 1919 r. – wizyta J. Piłsudskiego w Wilnie oraz wskrzeszenie **Uniwersytetu Stefana Batorego**;
- 19 III 1920 r. – nominacja na **pierwszego Marszałka Polski**;
- 1 IV 1920 r. – umowa polityczna, 24 IV konwencja wojskowa Piłsudskiego z **Semenem Petlurą** atamanem ukraińskim;
- 15 VIII 1920 r. – **bitwa warszawska**, tzw. **Cud nad Wisłą**,
- 20-26 IX 1920 r. - zwycięstwo wojsk Piłsudskiego w bitwie nad **Niemnem**;
- 8 X – z inicjatywy Piłsudskiego **bunt Lucjana Żeligowskiego** w Wilnie przyłączenie go do RP;
- XI 1920 r. – wręczenie **buławy marszałkowskiej Józefowi**

Piłsudskiemu na Placu Zamkowym w Warszawie;

- ➔ XII 1920 r. - **wizyta we Lwowie** i odznaczenie miasta przez marszałka Piłsudskiego **Orderem Virtuti Militari**;
- ➔ 1921 r.– **wizyta Piłsudskiego we Francji**, w celu przygotowania układu politycznego i umowy wojskowej, podpisanej 19 II;
- ➔ 1921 r.– podpisanie konwencji o **przymierzu obronnym z Rumunią**.
- ➔ 18 III 1921 r.– podpisanie w **Rydze traktatu pokojowego** między Polską a Rosją kończącego wojnę. Zarazem fiasko realizacji **koncepcji federalistycznej Józefa Piłsudskiego**;
- ➔ 8 IV 1922 r. – **wizyta Piłsudskiego w Płocku** i dekoracja herbu Płocka **Krzyżem Walecznych**, a obrońców miasta Orderami Virtuti Militari i Krzyżami Walecznych. Przyznanie marszałkowi honorowego obywatela Płocka.
- ➔ VIII 1921 r. – **śmierć żony marszałka** Marii z Kopylewskich;
- ➔ 25 X 1921 r. – **ślub Józefa Piłsudskiego z Aleksandrą Szczerbińską**;
- ➔ IX 1922 r. – **wizyta zagraniczna** J. Piłsudskiego w **Rumunii**;
- ➔ 4 XII 1922 r.– oświadczenie Piłsudskiego o rezygnacji z ubiegania się o fotel prezydenta II RP;
- ➔ 14 XII 1922 r. – złożenie godności tymczasowego naczelnika państwa i **przekazanie władzy** na ręce prezydenta **Gabriela Narutowicza**;
- ➔ 2-13 V 1923 r. – przyjęcie zagranicznej **delegacji francuskiej** marsz. Ferdynanda Focha;
- ➔ 28 V 1923 r. – **wyjazd Józefa Piłsudskiego** wraz z rodziną wyjechał z Warszawy do **Sulejówka** – początkowo do Drewniaka później do wzniesionego **dworku Milusin**;
- ➔ 23 – 26 VI 1923 r. – przyjęcie wraz z prezydentem S. Wojciechowskim **rumuńskiej pary królewskiej Marii i Ferdynanda I**, który otrzymał **Krzyż Wielki Orderu Virtuti Militari**;
- ➔ 2 VII 1923 r. – **rezygnacja** z przewodniczenia **ścistej Radzie Wojennej** i funkcji wiceprzewodniczego **Szerokiej Rady Wojennej**;

- 3 VII 1923 r. – **pożegnalne przyjęcie Józefa Piłsudskiego** w hotelu „Bristol” w Warszawie i rezygnacja z pełnienia wszystkich funkcji publicznych;
- 1923-1926 – **pobył w Sulejówku**;
- VII 1923 r. - opublikowanie broszury „Wspomnienia o **Gabrielu Narutowiczu**”;
- 5 VIII 1923 r. - wygłoszenie przemówienia „O wartości żołnierza Legionów” w sali ratuszowej **w Lwowie**;
- 20 I 1924 r. – **odczyty** w Wilnie, Warszawie oraz „W dziesiątą rocznicę powstania Legionów” podczas Zjazdu Legionistów w Lublinie.
- Jesień 1924 r. - **publikacja** książki „**Rok 1920-ty**”, „**Pochód za Wisłę**” oraz wykłady w Wilnie „Wpływ wschodu i zachodu na Polskę w epoce 1863 r.” i Krakowie „Pierwsze dni Rzeczypospolitej Polskiej”;
- 15 XI 1925 – **demonstracja poparcia dla Marszałka**, zorganizowana w Sulejówku przez oficerów gen. Gustawa Orlicz – Dreszera;
- 12 maja 1926 r.– **zamach majowy** - marsz na Warszawę wiernych Piłsudskiemu oddziałów z Rembertowa oraz **spotkanie na Moście Poniatowskiego** z prezydentem Stanisławem Wojciechowskiego. Wobec braku porozumienia **wybuch walki domowej**, która trwała do 15 maja. Przerwanie walk po dymisji rządu Wincentego Witosa i ustąpieniu z urzędu prezydenta Wojciechowskiego;
- 15 maja 1926 r. - powołanie **rządu Kazimierza Bartla**. Piłsudski objął stanowisko **ministra spraw wojskowych** (pełnił ten urząd aż do śmierci);
- 31 maja 1926 r. – wybór przez sejm **Piłsudskiego na urząd prezydenta RP**, zrzeczenie się tej godności i skazanie na kandydaturę prof. Ignacego **Mościckiego**, wybranego następnie przez Sejm.
- 1926-1935 – kierowanie państwem i sprawowanie funkcji: **premiera** (1926-1928; 1930) i **ministra spraw wojskowych** (1926-1935) oraz **Generalnego Inspektora Sił Zbrojnych** (1926-1935).
- 1929 r. – pobył **J. Piłsudskiego w Wilnie**, udział w grach wojennych i nadanie mu **honorowego obywatelstwa** przez 111 gmin miejskich wiejskich woj. wileńskiego;

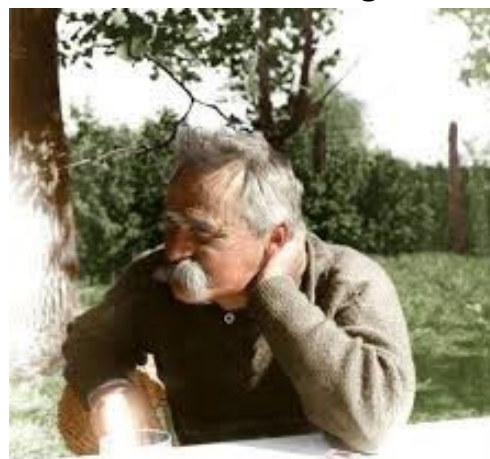

- 1930 r. - powołanie **II gabinetu Józefa Piłsudskiego**;
- XI 1930 r. - nadzór osobisty Piłsudskiego nad przygotowaniem do tzw. „**wyborów brzeskich**” do Sejmu i Senatu przeprowadzonych z nadużyciami. BBWR zyskała większość miejsc w Parlamencie.
- 25 VII 1932 r. - podpisanie w Moskwie **polsko – sowieckiego paktu o nieagresji** – jeden z filarów zagranicznej polityki równowagi Piłsudskiego;
- 26 I 1934 r. - podpisanie deklaracji **o niestosowaniu przemocy z Niemcami** jako jednego z filarów tzw. polityki równowagi;
- 2 IV 1935 r. – podpisanie **konstytucji kwietniowej** – ostatni podpis Marszałka;
- 12 maja 1935 r. – **śmierć Józefa Piłsudskiego w Belwederze**;
- 17 i 18 V 1935 r. - **uroczystości pogrzebowe** w Warszawie i Krakowie;
- 12 V 1936 r. – **pogrzeb „Matki i Serca syna”** J. Piłsudskiego na cmentarzu na Rossie w Wilnie.

INFORMACJE DODATKOWE:

- Produkcja **filmu „Komendant”** w reżyserii Henryka Bigosta przez warszawską wytwórnię Klio-Film w 1927 r.
- Wypadek samochodowy **J. Piłsudskiego w Wilnie** w 1929 r. w pobliżu placu Napoleona. Kierowca wojskowego samochodu, wioząc J. Piłsudskiego i wojewodę Władysława Raczkiewicza, zderzył się z nadjeżdżającą z naprzeciwka taksówką.
- Swoją pensję marszałkowską Piłsudski przekazywał na cele charytatywne, na życie zarabiał jako pisarz wykładowca. Jego dzieła to: „**Moje pierwsze boje**”, broszura - „**Wspomnienia o Gabrielu Narutowiczu**”, praca historyczna - „**Naczelní wodzowie**” oraz traktaty analityczny „**Rok 1920**”, traktat polemizujący z pracą rosyjskiego dowódcy Michaiła Tuchaczewskiego „**Pochód za Wisłę**”. Publikował też artykuły w prasie i wygłaszał odczyty.
- Marszałek Piłsudski w celu poratowania zdrowia jeździł na kuracje lecznicze na Maderę, do Egiptu oraz Druskiennik.

- **Józef Piłsudski zmarł 12 maja 1935 r.**, o godzinie 20:45 na raka wątroby. W kraju uchwalono 6-tygodni żałoby. Niezwłocznie wykonano gipsowy odlew twarzy Marszałka, a jego ciało zabalsamowano. Serce zostało przygotowane do pochówku na cmentarzu **na Rossie w Wilnie**, w grobie matki Józefa, zgodnie z wolą zmarłego; Mózg przekazano celem przeprowadzenia badań Uniwersytetowi Wileńskiemu;
- 1935 r. - **uroczystości pogrzebowe** miały dwie odsłony: warszawską, na polach Mokotowskich (17 maja) i krakowską (18 maja).
- Przez dwa lata Marszałek spoczywał w krypcie św. Leonarda w katedrze wawelskiej. W czerwcu 1937 r. decyzją arcybiskupa Sapiehy trumnę przeniesiono do krypty przygotowanej pod **Wieżą Srebrnych Dzwonów na Wawelu w Krakowie**.

Opracowanie: Małgorzata Wiącek

BIBLIOGRAFIA:

- Bandel Przemysław, Józef Piłsudski, między życiem prywatnym a walka o Polskę, Publicat;
- Andrzej Garlicki, Józef Piłsudski 1867- 1935, Warszawa 1988;
- D. i T. Nałęcz, Józef Piłsudski – legendy i fakty, Warszawa 1886;
- Piłsudski Józef Klemens, „Ziuk” <https://zolnierze-niepodleglosci.pl/%C5%BCo%C5%82nierz/215298/>
- Życiorys Józefa Piłsudskiego <https://muzeumpilsudski.pl/jozef-pilsudski/>
- Józef Piłsudski – dzieciństwo i młodość współtwórcy niepodległości <https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/43742,Jozef-Pilsudski-dziecinstwo-i-mlodosc-wspoltworcy-niepodleglosci.html>